

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

Anul III. Nr. 106.

Constanța, Duminică 12 Februarie 1895.

20 bani numărul

Constanța 11 Februarie 1895.

Cestiunea resulevată de noi, privitoare la pierderea calității de cetățean a orî cărui român trecut în Dobrogea, a luat de astă-data proporțiuni însemnate.

S'a cerut înscrierea în listele electorale a 96 români de diferite profesii, magistrați, ingineri, profesori, medici, funcționari pensionari etc. rezidenți în Constanța.

Dof din d-nii avocați ai baroului local, d-nul Dimitrie Margaritescu, fost deputat în mai multe legislaturi un vechiu luptător al constituționalismului în țară, și d. Al. Malcoți-Petrescu, fost magistrat, administrator în Dobrogea, fost avocat la Galați și actual profesor la Școala Normală locală, au luat această afacere națională asupra-le și o vor duce până la Inalta Curte de Justiție, care va interpreta legile și va decide definitiv în cauză.

Ce de osteneți! Căta paguba! când totul s'ar fi putut evita,— spre câștigul cauzei românești— prin o simplă dar energică stăruință a vreunui, din atâți prefecți, cari 'și-ar fi priceput misiunea în Dobrogea!

N'ar trebui de cât un simplu articol de lege, prin care să se dica: *Dispozițiile art. 60, 61 și 69 din Constituție, sau 2, 3 și 4 din Legea pentru alegerea consiliilor comunale se aplică și în Dobrogea, sau: Art. 50 și 51 din Legea organică a Dobrogei nu privesc de cât pe indigeni iar nu și pe românii trecuți în Dobrogea, a căror drepturi electorale sunt regulate de legea comuna.*

Ce, nu cum-va legiuitorul de

la 1880 a intenționat ca Dobrogea să fie administrată numai de locuitorii ei autoctoni? Dar atunci, ce caută aci funcționarii români??

Mișcat de această nedreptate, d-l D. Margaritescu ne-a făcut onóra a ne trimite de aceasta ocaziune un articol, căruia cu plăcere 'i consacram primele coloane ale ziarului.

Iată articolul d-lui Margaritescu, intitulat:

O monstruositate Juridică

Când corpurile noastre legiuitoare au votat legea Organică a Dobrogei, s'a avut în vedere numai și numai populațiunea Dobrogeană cu diferitele elemente eterogene din cari se compunea, religiunile și moravurile lor, cari nu permitea ca aceste populațiuni să intre în dreptul nostru Comun Constituțional și Civil, din cauză că erau menajamente și excepțiuni de făcut, cari se opunea diametralmente instituțiilor țerei și a trebuit o lege organică specială

Legea organică a Dobrogei dar, a fost făcută pentru Dobrogeni și măsurile restrictive ce ea conține nu sunt de cât o garanție pentru liniștea și bunul traiu al locuitorilor acestei provincii anexate.

Nimeni nu s'a gândit însă că românii autoctoni veniți din țară aci în Dobrogea, vor trebui să 'și piardă drepturile cetățenești și să se asimileze cu locuitorii locali.

Excepțiunile nu fac regula și ar fi o monstruositate juridică și o anomalie Constituțională, dacă

am admite ca cel care pôte mai mult nu pôte mai puțin.

Să mă esplic:

Dobrogea de și încorporată la România este o provincie anexată și ca atare face o excepțiune în organizarea constituțională a Statului român, excepțiune dictată de rațiuni foarte puternice și absolut necesară.

Tendința guvernului țerei, și a națiunii întregi este aceea de a asimila pe Dobrogeni cu Români și încetul cu încetul silința generală este, de a introduce și aci instituțiile și libertățile constituționale, până când cu timpul toți locuitorii Dobrogeni vor intra în toate drepturile suverane de cari se bucură toți Români.

În această operă de asimilare a Dobrogenilor cu Români, iar nu a Românilor cu Dobrogeni, și pentru a governa această provincie, Români din țară trec aci unii ca agricultori alții ca funcționari, precum Profesori, Medici, Ingineri, Avocați publici și alții foști înalți demnitari și mari proprietari etc. cari toți se bucură de plenitudinea drepturilor constituționale, alegători și eligibili la Camera și Senat, foști Deputați și Senatori, persoane titrate cari n'au nevoie de nici un cens pentru a fi alegători și aleși.

Dacă dar aceștia toți forméza regula, cum se poate pretinde ca venind în Dobrogea să 'și piardă drepturile suverane și ei să se asimileze excepțiunei și să nu pôte chiar avea nici drepturile unui locuitor Dobrogean?

Acésta este o monstruositate, ca un român care vine aci să fie isbit de o asemenea incapacitate politică.

Cu toate acestea, mi s'a afirmat că s'a găsit Tribunalele aici, care au sters din listele Comonale pe unii din Români, pe simplul cuvânt că nu au justificat censul de 30 lei reclamat de legea Dobrogei.

Am fost unul dintre modești legiuitorii și am votat legea organică a Dobrogei, dar nici eu nici toți Deputații și Senatorii, nu s'au gândit nici o dată că Românii venind aici, și vor pierde cetățenia și suveranitatea drepturilor constituționale.

A făcut bine ziarul Constanța și am vădit cu plăcere că în No. 105 din 5 Februarie trecut a antamat această chestiune delicată și importantă din toate punctele de vedere.

Ceia ce aș dori însă și ar trebui să se facă, este ca această chestiune să se pue încă o dată în discuția Tribunalului nostru de Constanța, chiar acum cu ocazia formării listelor electorale, unde sper că se va face lumina în sensul ideilor largi ale legiuitorului constituției noastre, sub scutul careia trăim.

Am crezut de datoria mea vădând articolul „Censul în Dobrogea” să relev și eu în puține cuvinte această chestiune, mulțumindu-vă cu anticipație de ospitalitatea ce mi veți da în coloanele ziarului Constanța.

D. M.

Reclamație Electorală

Din cererea d-lui Al. Malcoci Petrescu, în privința celor 96 Români de introdus în listele electorale, reproducem următoarele motive:

„Considerând că, legiuitorul, dovedește, că relativ la patenta de 30 lei (art. 50), s'a vizat special pe foștii raiele turcești, căci, nici pe acești patentabili, nu i-a crezut destul de maturi pentru conducerea intereselor vitale ale Comunei; în cât, a lăsat putere guvernului a numai pe primar și câțiva consilieri dintre românii veniți din țară, fără ca aceștia să fi fost aleși, fără ca să fi fost patentabili, proba, toți —apropo, Primarii ce s'au succedat în orașele principale a Dobrogei”

„Considerând că, cel ce are mai multe drepturi în țară, poate

exercita mai puține în Dobrogea, unde nu este de cât un singur colegiu comunal egalat cu colegiul al doilea comunal din țară; și, numai Dobrogeanul devenit român, căci la 11 Aprilie 77 a fost raia, n'ar putea fi alegător de Senat sau Camera, pentru că, e considerat ca nepregătit”.

„Având în vedere că unul din prefectii Constanței, care a fost la aplicarea Legii Comonale, după desființarea reținerii de 5% d'asupra salariilor, Colonel Schelletti, a fost provocat relativ la comunele rurale, unde nu se putea forma pe unele locuri de fel liste electorale, căci ori nu era nici un cărciumar în sat, ori erau doi, trei patentabili; în cât, acel prefect, a dat ordine, să se facă liste electorale comunale, cu toți acei ce intrunesc condițiile art. 2, 3, 4 din L. E. Com. 1886”

„Considerând că a se aplica la sate Legea într'un fel și în Capitala județului în alt fel în seamă a merge în fără de Lege; — pentru că ori la Capitala trebuie să se înscrie pe toți aflați în condițiile art. 2, 3, 4 din Legea electorală comunală 1886, ori pe cei de la sate pe toți să se steargă din liste dacă nu plătesc patenta prevădută, și în asemenea caz n'ar fi alegători la sate n'ar fi consilii comunale, legea ar rămânea în desuetudine.”

„Considerând că, a se ține de litera Legii, sau a se conduce de maxima „dura lex sed lex”, în cazul acesta, este, a se limita în un cerc strict și în loc de a interpreta insuficiența sau întunecimea legii în un sens larg, practic, constituțional, în loc de a înscrie, (fără ca să ciară chiar) ori pe ce român are domiciliul de fapt în comună de șese luni, și astfel a cimentă zidul impetrabil al romanismului în Dobrogea; dacă se ține strict de art. 50 și nu se admite de cât patentabili, românul vede că este egalat cu un pasager străin, și caută ori-ce moment pentru a se duce acolo, unde dacă are datoria, dar are și drepturi;

„Pentru aceste motive, respectuos rog să faceți a se înscrie în listele electorale comunale din Constanța, persoanele din lista alăturată”.

Al. Malcoci-Petrescu.

Vom ține pe lectorii noștri în curent de cele ce se vor decide în privința acestei cereri.

Bibliografie

După *Regenerarea Copiilor prin Mare și Opera Națională a Spitalelor maritime*, o broșură de 28 pagini, apărută anul trecut, după *Georges Lafargue*, datorită d-lui Ioan M. Rimniceanu, a apărut acum în tipografia D-lui G. A. Lazurean în București, o altă broșură intitulată: **Spitalele Maritime și Spitalul maritim, sau Sanatoriul pentru copii scrofuloși de la Techirghiol** (Dobrogea) de d-l D-r N. G. Cherbach medic primar al spitalelor. — Specialist pentru bôlele de copii.

Până vom putea face pentru Dobrogeni o dare de seamă mai largă asupra acestui important studiu, să reproducem aici opiniunea savantului medic, că «Cel mai bun și mai sigur mod de regenerare și vindecare a copiilor scrofulo-tuberculoși este numai un *Sanatoriū Maritim*» — Broșura la care sunt atașate, oșchiță topografică asupra localității și toate planurile Spitalului dela Techirghiol, se încheia astfel. «Din compoziția chimică a apei din lacul Techirghiol, rezultă că această apă se poate întrebuința la tămăduirea tuturilor bôlelor care se vindecă prin ajutorul băilor de ape serate-bromurate precum: scrofule, reumatism, rachitism, bôle de femei, paralizii cronice, bôle sifilitice etc.»

Tot stăruințelor d-lui Rimnicean datorim studiul savantului medic, ca și broșura despre care am vorbit în numărul trecut.

Aceste servicii sunt neprețuite pentru Dobrogeni.

Raportul Comisiunii Comonale din Constanța, privitor la vândarea de locuri de case cu prețuri fixe.

(Urmare).

Cui, unde și cât teren să se dea:

Dacă din punct de vedere de oportunitate chestiunea e deslegată, căci cu toții recunoștem că e necesară întinderea teritorială a orașului; iar din punct de vedere al posibilității chestiunea este asemenea deslegată prin dreptul suveran al Comunei de a dispune cum voiesce de avatul său și prin precedentele create, când comuna a mai vândut asemenea terenuri fără licitație, mai rămân trei puncte asupra cărora suntem chemați a discuta și a da soluțiunile cele mai nimerite.

Aceste trei puncte în care se încheagă toate interesele în cauză sunt: *cui, unde și cât teren să se dea.*

Cui să se dea pământ? Chestiunea ne pare deslegată de legile organice ale Dobrogei, în special de art. 3 din Legea pentru regularea propri-

etății imobiliare în Dobrogea, cari sînt excepționale, sînt fundamentul, constituția, după care se guvernează țara de dincoace de Dunăre.—Ceea ce Statul a făcut cu proprietățile sale, ceea ce comuna rurală face cu terenurile cedate ei spre mărirea vetrelor, trebuie să facă și comunele urbane în raionul Circumscripției lor când se cere și dispun de asemenea terenuri. Nici o lege altă nu ne poate obliga a procedea alt-fel de cît cum e scris în legile speciale dobrogene, cari au putere deplină asupra comunelor rurale ca și asupra celor urbane.

Odată stabilit, cine, din punct de vedere legal are drept la un loc de casă în vatra orașului, e treaba administrației comunale și a autorităților superioare, ca în spiritul acestor legiuiri să admită sau să respingă cererile ce i se vor prezenta.—Tot asemenea e treaba administrației comunale, ca, în cas când cererile ar fi mai numeroase de cît loturile disponibile, să alcătuiască rostul distribuției loturilor, acordând preferințele în ordinea unor condițiuni mai dinainte stabilite, precum și de a cere ôre cari garanții de stabilire reală în comună și de clădire, prin o plată anticipată asupra loturilor ce sortul ar indica fie-cărui cumpărător.

Unde, în care parte să se dea pămîntul?

Pozițiunea portului a desemnat de mult direcțiunea în care orașul se va întinde în viitor. Această este direcțiunea viitor pe întreaga curbură a malului mării. Ori-ce silință s'ar pune în a i se da o altă direcțiune, de ess. cea încercată în anul 1891, în spre Nord-Est, sau spre fabricele de tăbăcarii, peste cazărni, nu va prinde, căci portul este centrul spre care trebuie să graviteze toate interesele economice și comerciale ale orașului, și e natural ca locuințele oamenilor să fie cît mai apropiate de acest centru de activitate.

În această parte e oborul de produse și magazii de cereale, asupra cărora nu discutăm acum dacă locul e bine sau rău ales; în această parte, pe platoul sinului portului, e proiectat a se face gara viitoare, și tot în această direcțiune e locul de preumblare al publicului și a vizitatorilor băilor noastre de mare. Toate aceste indică în mod neîndoiios, că în această direcțiune se va întinde orașul viitor.

Datoria unei bune administrații fiind de a bineînțelege interesele obștești, de ale preveni, ar fi neapărat necesar ca în această parte să căutăm întinderea orașului.

Aceasta e și dorința unanimă a tuturor solicitatorilor, și care, o mărturisim este și a noastră. Dar cine are nevoj de împlinit, nu poate tot-d'a-una alege între mijlocele de a le satisface, întocmai după cum e

și cazul nostru cu cererile de care suntem sesizați.

Această dorință unanimă este irealizabilă de-o-camdată, fiind că este la mijloc o împrejurare de fapt, o dificultate, ce nu stă în puterea consiliului comunal a o învinge astăzi.

Această împrejurare este că tot malul mării după sinuositatea portului, începînd de la fostul palat administrativ peste cartierul englezesc, până în fața scôlei «Principele Ferdinand» și de aci în linie dreaptă până dincolo de bariera Mangaliel, inclusiv parcul de West, până la chilometrul 1 și $\frac{3}{4}$, în dreptul plantației de la vii, pe o lungime de aproximativ 2 kilometri și lățime de circa 500 metri.—tot terenul îl deține Direcția Căilor Ferate. Comuna nu are între aceste locuri și proprietățile particulare de la vii, pe malul mării, de cît o întindere cam de 5 hectare teren care se află plantat cu salcîm și în cea mai mare parte impropriu pentru construire, din cauza surpăturilor malului.

Ast-fel fiind împrejurările, se exclude cu desăvîșire ideea de a se croi prelungirea orașului în această direcție; iar ideea de a se trece peste cimitirul musulman, peste obor și magazinele orașului, croindu-se un foburg la spatele acestor magazii, ar fi o ineptie imposibilă de esplicat din punct de vedere al utilității publice între cît locurile din planul de prelungire al orașului ce se descriu mai jos, cari sînt de aceeași calitate și depărtare de malul mării, nu vor fi ocupate.

Așa dară, până la resolvarea chestiunii de proprietate a locurilor ce Direcția Căilor Ferate deține, după a noastră părere prin usurpățiune și fără nici o trebuință, pentru care s'a cerut deja de mult autorizațiune de a se intenta proces în revendicare, sau mai bine zis, până ce se va hotări definitiv locul unde are să fie gara viitoare cu dependențele ei, când după legea esproprierilor tot terenul ce actualmente Direcția ocupă, va reveni de sine Comunei, suntem siliți a îndrepta în altă parte satisfacerea cererilor ce ni s'au adresat.

În planul de prelungirea orașului mai sînt trei parcele de loc disponibil, cu o suprafață de aproximativ 12 hectare și anume: între strada Justiției, obor, cimitirul creștin și șanțul orașului, vre'o 6 hectare; între spitalul comunal, strada Militară aproximativ 1 $\frac{1}{2}$ hectare și între soseaua Tulcea și Mircea cel mare, adevărat în fața Manutanței armatei, aproximativ 3 $\frac{1}{2}$ hectare, total 12 hectare.

Din aceste parcele se pot forma 300 loturi de câte 400 m. p. și eventual mai multe sau mai puține, după cum administrația comunală va decide, pe baza numărului cererilor prezentate.—Asemenea comuna

mai are teren disponibil, în partea de Nord-Est, pe malul mării.

Din aceste parcele se pot forma cartiere în sensul cum petiționarul o cer, adevărat ca cumpărătorul să fie pe cît e posibil grupați după naționalitate și chiar după profesiune și stare. Se înțelege numărul loturilor va fi în raport cu cererile primite și înregistrate la Primărie.

3). *Cît teren să se dea pentru o locuință.*

Câtimea de teren ce să cere pentru o locuință variază aproape la infinit, după cum sînt și trebuințele oamenilor din diferitele trepte sociale. Un termen de mijloc între aceste trebuințe ar fi o întindere de 400 m. p. Această întindere pareni, se să dea unui locuitor rural pentru casă și curte. Tot cam atât s'a dat în Braila în trei rînduri când s'a prelungit vechiul oraș, care înainte de 1850, era absolut în aceleași condițiuni populat, cum este actualmente Constanța, unde totă muncitorimea, dela cea întreținută de particulari până la cea angajată de diferitele așezăminte publice, este exclusiv streină, fără nici o legătură cu pămîntul pe care se hrănesc.

Ună întindere de 400 m. p. este lotul tip asupra căruia ne-am oprit, după toate chibsurile ce am făcut. Se înțelege că această cifră nu poate fi absolută, ci va fi modificată în plus sau minus, după cum compoartă situațiunea locului și a careurilor ce urmează a se forma.—Dar împărțirea acestor careuri în loturi fiind deja făcută dela 1880, urmînd ca, în cas de a se admite propunerea noastră, vechiul plan să fie modificat și refăcut în aceste părți de inginerii comunei. În așa sens, ca fie-care lot să nu se depărteze mult de cifra admisă.—Cu chipul acesta s'ar putea satisface cel mai puțin 300 cereri și eventual chiar mai multe.

Aci e locul să opinăm că în cas ca cererile să fie mai puține de cît sînt loturile de vîndut, s'ar putea permite unui singur petiționar cumpărarea a două loturi alăturate, și vice-versa, în cas ca cererile ar fi mai multe de cît loturi disponibile, fie-care lot s'ar putea împărți în două părți egale, cari se vor da la petiționarul cu mijlocele cele mai restrîns; cari de sigur se vor mulțumi și cu atât, numai să potă avea o casă și locuință proprie.

Acesta fiind modul nostru de vedere în resolvarea celor trei puncte ce se degajază din întreg studiul acestei chestiuni, ne rămîne a espune aci modalitățile cum s'ar putea aduce la îndeplinire lucrarea distribuției acestor loturi.

Ținînd seamă de experiențele trecutului, de modul de procedare întrebuintat de alte orașe și ajutați de sfaturile și dorințele exprimate de delegațiunii a diferite grupuri de

petiționari, cu care am fost însărcinați a ne întreține, — neperdând un moment din vedere interesele comunei mai ales, drept rezultat la totă truda noastră în astă privință, avem onoare, D-lor Consilieri, a espune D-v. următoarele modalități cu care credem noi că s'ar putea aduce la îndeplinire această lucrare: (Va urma)

GLUME

Confrății dela *Sentinela* din urmă numesc pe directorul acestui ziar «legitimul ajutor de Primar». — Am voi să scim, ce înțeleg d-nii acționari ai *Sentinelii* prin cuvântul «legitim»? — Al? Nene Al — de?

Tot d-nealor ne muștră-luesc că le-am fi caștând în cap... *mitilei*.

Adevărat, trebuie să aibă cine-va asemenea *idei*, ca să le pôta rostogoli pe hârtie!

Fiți liniștiți, confrății, nu o vom face; căci dacă am roscoli cât de puțin, vè-am găsi capetele înbăcsite, dela cel mai mic până la cel mai mare.

Informațiunii

În sfârșit avem și noi iarnă. De la 6 Decembrie până la 6 corent n'a

cășut un fulg de zăpadă, nici pământul n'a amortit de cât o singură dată, în noștea spre 25 Ianuarie.

Aș! În urma unui viscol puternic, început în noștea spre 6 curent, care a ținut totă ziua, după care s'a așezat o ninsore liniștită, tot pământul Dobrogei este acoperit de un strat de zăpadă de 50 centimetre, ceia ce ține minunat de bine semănăturilor de toamnă, cari sunt escelente, grăul și rapița, pretutindenea.

Magaziile de produse.

În ședința de la 8 s'așu desbătut două petițiuni a proprietarilor de magazii de cereale. Cererea din prima petiție s'a rezolvat: că, după 1-iu lunie nu se va mai permite cu nici un chip depozitarea de produse în magaziile aflate în interiorul orașului, colorea de roșu.

Asupra celei de a doua petiții, prin care vechii proprietari de magazii desființate din colorea de roșu, cereașu o prelungire de 3 ani a termenului de construirea noilor magazii concedate lor în schimb cu condiție a se clădi în 3 ani, expirați deja, ivindu-se o lungă discuție și divergență de opinii în sinul consiliului, s'a amēnat rezolvarea a-

cestei chestiuni pentru altă ședință, când e probabil că cererea va fi admisă, părănd justă și întemeiată, mai ales în împrejurările crizei actuale

Tot atunci s'a pus în vedere consiliului, procesul ce s'a intentat Primăriei de Toma Anastasă proprietarul locului de unde s'așu făcut săpăturile de sondagiū, pentru aducerea apei, lăsate neastupate de d-nul antreprenor al acestor lucrări, — proces la care ar urma ca Primăria să l cheme în garanție pentru pagubele la care de sigur comuna va fi condamnată.

INSCIINȚARE

D-nii cari vor priimi, fără a le-înapoia, primele două numere ale acestui ziar, vor fi considerați ca abonați, și le vom cere plata de 10 lei pe an, care se pôte face la librăria d-lui Grigore M. Grigoriu, sau direct la redacție prin mandat postal, ce nu costă de cât 25 bani la fie-care comună sau oficiu postal.

Rugăm dar pe numeroși noștri cunoscuți și prietini, de pe la sate mai cu sēmă, a se conforma acestei invitațiuni, înapoindu-ne ziarul, sau voind al ceti, să ne trimită banii înainte; căci, neavēnd alte resurse de cât abonamentele, e păgubitor să scōtem mai multe foi de cât câte ni se vor plăti. Redacția.

LIBRARIA ȘI TIPOGRAFIA

„Universală“

+ 36—Piața Independenței—36 +

GR. M. GRIGORIU

+ 36—Piața Independenței—36 +

CONSTANȚA

LIBRARIA

Este asortată cu tot ce se atinge de articole de librărie; precum:

Papeterie bogat montată cărți școlastice, de științe și diferite romane în limba

ROMÂNĂ ȘI FRANCEZĂ

Articole de pielărie, albume de fotografii și poezii, port-notise etc. etc.

Colecțiune de diferite tablouri, cornise pentru fotografii.

JUCĂRII DE COPII ȘI PĂPUȘI.

Parfumerie și săpunuri, Note pentru Piano din țară și străinătate.

TIPOGRAFIA

Asortată cu diferite litere tactura cea mai modernă pôte efectua ori-ce lucrare precum:

Cărți, Ziare, Afize, Registre, Adrese, Circulări, etichete, Cărți de vizită de logodnă, bilete de nuntă, și de doliu.

Deposit de tot felul de imprimate și registre necesare Domnilor Perceptori, Onor. Primării și Eplitropielor de Biserică.

LEGATORIE DE CĂRȚI

Efectuarea prompte și prețurile cât se pôte de moderate.